

ZAKLJUČKI OKROGLE MIZE Z NASLOVOM FUNKCIONALNE REGIJE – IZZIV PRIHODNJEGA

RAZVOJA SLOVENIJE, ki je potekala v torek 23. 10.2012 od 14.00 – 16.00 ure v Svečani dvorani na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo, Univerze v Ljubljani (Jamova 2, drugo nadstropje)

Funkcionalne regije – Izziv prihodnjega razvoja Slovenije

Okrogla miza ob izidu raziskave Funkcionalne regije – Izziv prihodnjega razvoja Slovenije je, glede na krizni čas, v katerem se nahajamo in ki zahteva trezen razmislek o prihodnjem razvoju države, prišla ob pravem času, saj ponuja izčrpno interdisciplinarno analizo in integralno vizijo trajnostnega razvoja Slovenije, utemeljeno na več desetletjih obseženega raziskovalnega in pedagoškega dela na FGG.

V uvodnem delu konference so bila predstavljena izhodišča in glavne ugotovitve interdisciplinarne raziskave, ki je potekala med leti 2009-2011, ki skuša utemeljiti pomen uveljavitve koncepta funkcionalnih regij za skladen in trajnosten razvoj Slovenije. Raziskovalci niso preverjali starih predpostavk za oblikovanje nekdanjih plansko-funkcijskih regij, tako tudi niso skušali utemeljiti nove regionalizacije, čeprav so rezultati nedvomno pokazali meje za kritično maso oblikovanja pokrajin v Sloveniji. Analize, ki so temeljile na podatkih trga delovne sile, niso bile ciljno usmerjene v določitev regij. Pokazale so tudi, da uporaba klasične teorije centralnih krajev ne zadošča za opredelitev širokega spektra povezav. Funkcionalne regije naj bi predvsem zagotovile prepoznavanje konkurenčnih prednosti regij in učinkovito funkcioniranje gospodarstva ter javnega sektorja. Pri tem se je pokazalo, da bo v prihodnje potrebno pritegniti k sodelovanju še strokovnjake za regionalno ekonomiko in regionalno ekologijo. Raziskava pa je omogočila tudi analizo konkurenčnosti slovenskih mest v odnosu do središč v sosednjih državah, kot tudi pomena strateškega povezovanja v prostoru med Alpami, Jadranom in panonsko nižino.

Po mnenju naročnikov (MGRT, MIP in MIKŠZ) je raziskava dala rezultate v pravem trenutku, saj obravnavni koncept funkcionalnih regij pomeni ustrezno podlago za pripravo nove generacije regionalnih razvojnih programov, kot tudi programskih dokumentov za prihodnje obdobje kohezijske politike po letu 2014 -2020. Priporočilo o manjšem številu funkcionalnih območij oziroma regij je priporočila tudi OECD v Teritorialnem poročilu za Slovenijo (2011), v ministrstvih pa upajo, da bo široka javna razprava o novih programskih dokumentih, ki poteka tudi preko spletnih portalov, omogočila približanje regionalne politike državljanom, kot tudi odprla prostor za usklajevanje različnih resornih interesov.

Z vidika prostorskega razvoja države je ključno zagotoviti dolgoročno razvojno vizijo in usklajenost vseh razvojnih dokumentov, saj edino tako lahko dosežemo ustrezne podlage za druge ravni. Neustrezno upoštevanje prostorske dimenzije v razvojnih dokumentih v preteklih letih se namreč v praksi pojavlja kot razkorak med načrtovanim in izvedenim, kar zlasti v prostoru kaže na veliko neusklajenost med državno, regionalno in lokalno ravni. Za izboljšanje takega stanja intenzivno potekajo aktivnosti v zvezi s pripravo prostorskih podlag za Strategijo razvoja Slovenije, prostorskih smernic za nove regionalne razvojne programe in spodbujanje priprave občinskih prostorskih načrtov.

V razpravi, ki je sledila, so bili dani številni pozitivni komentarji, ki kažejo na pomanjkanje tovrstnih širokih strokovnih srečanj, med katerimi je bilo zanimivo opozorilo na odsotnost analize trga nepremičnin in stopnje kapitalizacije glede na lokacije v omrežju središč, ter vprašanje izkoriščenosti stanovanjskega fonda. Odprto je bilo vprašanje relativne depopulacije v slovenskih občinah, kjer prihaja do navidezne rasti števila prebivalstva, vendar samo v centrih, vse to pa se veže na nesorazmernost pri opremljanju z družbeno infrastrukturo, ter hkrati kaže na odsotnost politike poselitve. Nekaj razpravljavcev je opozorilo na vprašanje gradnje tretje razvoje osi, kot možnosti za hitrejši razvoj perifernih območij, ki v tem trenutku ni ekonomsko sprejemljiv, saj ne dosega kritične mase. Pri tem se kaže tako vprašanje vključevanja javnosti, kot tudi pripravljenosti ter usposobljenosti lokalnih skupnosti za kompetentno soočanje z zahtevnimi vprašanji regionalnih dimenzij. Predstavniki regionalnih razvojnih institucij pa so ob tem opozorili na kratek čas, ki je na voljo za izvedbo zahtevnega procesa planiranja, kot tudi pomanjkanje ustreznih sredstev. Ne glede na to pa so se udeleženci razprave strinjali, da se vse prepogosto ukvarjamo le s kratkoročnimi (in dragimi) ukrepi in instrumenti, le redko pa na medsektorski ravni dosežemo dolgoročni dogovor o povezovanju in medsebojnem sodelovanju, ki ga lahko izvajamo postopoma z metodo majhnih korakov.

Oblikovanje funkcionalnih regij, kot jih utemeljuje raziskava, po mnenju udeležencev predstavlja eno od orodij, oziroma poti, ki lahko preprečijo neracionalnosti v razvoju, ki si jih prav zaradi kriznih pogojev ne moremo privoščiti. Ob tem je pomembno vprašanje, kaj lahko država, lokalne skupnosti in NVO storijo, da možne konflikte, ki se pojavljajo v procesu planiranja, spremenijo v sodelovanje in iskanje skupnih rešitev. Raziskava, ki je omogočila temeljit uvid v vlogo mest in urbanih območij, je odprla tudi vprašanje, kako slovenska mesta vplivajo na integracijske procese in odnose med različnimi nosilci razvoja. Po razpravi bi zaključek okrogle mize lahko strnili z mislijo, da bo ohranitev kakovosti bivanja v »zeleni in ostareli« Sloveniji zahtevala širok družbeni konsenz o prednostnih posegih v omrežje funkcij regionalnega pomena.

Zapisala:

Mag. Ivo Branimir Piry (moderator okrogle mize)

Dr. Alma Zavodnik Lamovšek (urednica istoimenske znanstvene monografije)